

İBN HALDÛN

TASAVVUF YOLUNUN ÖZELLİKLERİ

BİR SUFİ GELENEK SAVUNMASI

Çeviri: Murtaza Özeren

alBaraka
Yayınları

İBN HALDÛN

Tunus'ta doğmuş tarihçi, düşünür, devlet adamı ve Mâlikî fakihidir. 1332-1406 yılları arasında yaşamıştır. Kuzey Afrika ve Endülüs'te çeşitli idari görevlerde bulunmuş, daha sonra Kahire'ye yerleşerek ilmî faaliyetlerini burada sürdürmüştür. En meşhur eseri, toplum, devlet, tarih ve medeniyet üzerine geliştirdiği özgün yaklaşımıyla temayüz eden *Mukaddime*'dir. İslam düşünce tarihinin en önemli isimlerinden biri kabul edilen İbn Haldûn, tarih ve toplum teorisi alanındaki derin etkisiyle hem İslam dünyasında hem de dünya düşünce tarihinde kalıcı bir yere sahiptir.

MURTAZA ÖZEREN

İngilizce mütercim ve editör. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. Çok sayıda kitabın çevirisini yapmıştır. Hâlihazırda bir yayınevi bünyesinde yayın koordinatörlüğü yapmaya devam etmektedir.

KEMAL KAHRAMAN

1958 yılında Nazilli'de doğdu. Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi, Boğaziçi Üniversitesi Yakın Tarih Anabilim Dalında yüksek lisans ve doktora yaptı. TDV İslam Ansiklopedisi'nde görev aldı ve çok sayıda madde kaleme aldı. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Kamu kurumlarında ve çeşitli kuruluşlarda yayın koordinatörlüğü ve editörlük görevlerinde bulundu. Yazıları çeşitli dergilerde yayımlandı. Tarih, edebiyat ve düşünce alanlarında telif, çeviri ve editörlük çalışmaları bulunan Kahraman'ın eserleri arasında *Türkiye'nin Boyun Ağrıları*, *Millî Mücadele*, *Bir İngiliz Yazarın Portresi: Marmaduke W. Pickthall*, *Hikmete Giden Yol*, *Ziya Paşa*, *Afrika'da Bir Direniş Öyküsü: Osman dan Fodio ve Sokoto Hilafeti* ve *Osmanlı ve Cumhuriyet Devrinde Müzmin Bir Muhalif: Mevlanzade Rifat* yer almaktadır.

İçindekiler

Teşekkür.....	9
Türkçe Baskıya Önsöz.....	11
Giriş.....	15

Tasavvuf Yolunun Özellikleri

Önsöz	47
Tasavvuf Yolunun Doğru Tanımı ve Onun Şeriat ile İlişkili Yollardan Ayrımı: “Sufi” Teriminin İlk Dönem İslam Toplumu Üyeleri İçin Anlamı	51
Sufilerin Gayretlerinin Kendilerini Sevk Ettiği Mücadeleler, Bu Mücadeleleri Motive Eden Şeyler ve “Tasavvuf” Teriminin Başlangıçta Neden İlk Mücadele Anlamına Gelip Sonradan Hepsini Kapsar Hâle Geldiği Üzerine Bir İnceleme: Bu Yolun Doğru Bir Tanımı	65
Manevi Mücadele, Kısımları ve Ön Şartlarının İncelemesi: Görüşlerini Ele Aldığımızda, İnançlarına Baktığımızda, Sufilerin Belirli Bir Hiyerarşik Yapıda Üç Farklı Manevi Mücadele Seviyesi Olduğu Anlaşılır	83

Yeni Dönemde Sufilerin “Tasavvuf” Terimine Verdikleri Anlamın İncelenmesi ve Çürütülmesi.....	105
Manevi Mücadelede Şeyh Ne Zaman Gereklidir, Ne Zaman Tavsiye Edilir veya Ne Zaman Gereksizdir.....	123
Neyin Doğru Olduğuna Dair Tartışmada İki Tarafın Beyanları ve Benim Hükmümün Beyanı	133
Sonuç ve Karar	165
İsimler ve Terimler Sözlüğü	167
Kaynakça.....	185
Geniş Okuma Listesi	191
Dizin.....	193

*Tıpkı İbni Haldûn gibi çok okumuş
ve çok yönlü bir diplomat olan, hukuku seven
ve iyi bir tartışmaya asla karşı koyamayan,
daima bir öğrenci olan babam Jerry Baugh'un anısına.*

Teşekkür

Öngörülerini ve sabırlarıyla bu kitabın ortaya çıkmasını mümkün hâle getiren pek çok kişiye büyük minnet borçluyum.

Genç Shawkat Toorawa 1990 yılında Duke Üniversitesinde ilk Arapça öğretmenim oldu. Bunca yılın ardından onunla tekrar çalışmak gerçek bir zevkti ve bu projede kahramanca rehberlik yaptığını söylemek bir abartı olmayacaktır. Devin Stewart bu edisyonun Arapçasında sayısız düzeltme yaptı ve böylesine seçkin bir bilim insanıyla çalışma şansına sahip olduğum için gerçekten minnet duyguları içindeyim. Beni, aralarında İbn Haldûn'un kendisi de dâhil olmak üzere Penn'deki Orta Doğu Seminer Odası'nı dolduran büyüleyici karakterler topluluğuyla tanıştıran Joe Lowry'ye daima borçlu kalacağım.

Gannon Üniversitesi Nash Kütüphanesi'nden Mary Beth Earll, en zor Arapça metinleri bulmak üzere beklenenden çok daha fazlasını yaparak, benim için sayısız kitap ve makalenin izini sürdü. O'nun yardımı bu proje için hayati önemdeydi ve harcadığı zaman ve yardımları için çok minnettarım. NYU Press'ten Keith Miller ve Stuart Brown bin bir şekilde yol göstererek günlerimi kurtardı. Onların titizliğinden ve uzmanlığından çok etkilendim.

Her şeyin üzerinde, ailem bana destek oldu. Geoff Grundy'den daha iyi, daha muhteşem bir hayat arkadaşı bulamazdım. Uzun

yıllar boyunca rakip olarak dikkatimi İbn Haldûn'da yoğunlaştır-
mama katlanmak zorunda kaldı, ayrıca dört sınıfa ders vermesine
rağmen bu İngilizce çeviriyi çok daha iyi hâle getirmek için za-
man ayırdı. Bu sırada, Aya ve Layla benim sürekli dalgınlığıma ve
dağınıklığıma büyük bir zarafetle katlandılar ve tek bir Okul Aile
Birliği toplantısına katılamasam da serpilip geliştiler. Onlarla çok
gurur duyuyorum.

Buradaki her türlü hatanın tamamen bana ait olduğunu ha-
tırlatmaya gerek yoktur.

Carolyn Baugh

Türkçe Baskıya Önsöz

İbn Haldûn deyince genellikle sosyoloji veya tarih, bilemediniz felsefeyle ilgili konular akla geliyor. Bir de *Mukaddime* adlı dünyaca bilinen eseri. Bu eserin daha geniş anlamdaki *İbretler Kitabı*'nın "girişi" mahiyetinde olduğu genellikle bilinmez.

Gözden kaçan bir şey daha vardır; tarihî olayları sebepler zinciri içinde açıklamaya çalışan, devlet ve toplumların yükseliş ve çöküşleriyle ilgili sosyolojik yasalar ortaya koyan, "asabiye" kavramıyla sosyal bilimlere damgasını vuran bir düşünür ve araştırmacının aynı zamanda "Şer'i İlimler" anlamında bir hukuk adamı olması. Evet hadis gibi İslami ilimlerin yanında o, İslam hukukçusu olarak çeşitli medreselerde "veliyyüddin" unvanıyla müderris olmuş, El Ezher'de dersler vermiş, Sultan Berkuk zamanında Kahire'de Mâlikî mezhebi kadılığı yapmıştır.

Onun gözlerden kaçan bir yanı da tasavvufla ilgili fazla bilinmeyen bir eseridir; Şifaüs *Sail li tehzibi'l mesail*. Anlam ve ses olarak oldukça ahenkli ve özlü olan bu başlık "karmaşık sorunlara şifa mahiyetinde cevaplar" gibi çevrilebilir. Fakat belki bir eser değil de bir fetva olarak hazırlanmasından, belki kendi zamanında kolay anlaşılma ile beraber günümüzde daha açıklayıcı bir başlığa ihtiyaç duyulmasından, günümüzde yapılan çevirilerinde tasavvufa atıfta bulunma ihtiyacı duyuluyor.

Risale boyutundaki fazla hacimli olmayan bu eserde İbn Haldûn kendi zamanında tasavvufla ilgili olarak ortaya çıkan